

A. ÜDEH'İN "ET-TEŞRÎU'L-CİNÂÎ EL-İSLÂMÎ" ADLI ESERİ VE TERCÜMESİ ÜZERİNE

Doç. Dr. Salih AKDEMİR

"Verba volant, scripta manent"

İslâm Hukuku, tarihte eşine rastlanmayau büyük bir hukuk sistemidir; Çünkü o, bir buçuk asır gibi son derece kısa bir zaman zarfında akıllara durgunluk veren gelişmesini tamamlayabilmiştir. Birçok batılı hukukçunun da ifade ettiği gibi, bu gelişme harikulade bir durumdur. Bu harikuladeliği görebilmek için, insan zekasının en parlak ve verimli eserlerinden biri olan Roma Hukukunun gelişimini, ortaya çıkışından ancak en az on asır sonra tamamlayabildiğini belirtmek yeterlidir.

İşte İslâm Hukukunun akıllara durgunluk veren bu gelişmesini açıklamak için, batılı müelliflerce birçok görüş ortaya atılmıştır. Bunlar içinde en çok taraftar toplayanı, İslâm Hukukunun bu gelişmesini Roma Hukukunun tesiri altında gerçekleştirmiş olabileceğini ileri süren görüştür. Ancak bu görüş, yine birçok batılı alim tarafından kesin bir şekilde çürütülmüştür¹.

İslâm medeniyetinin, insanlığın gelişmesine olan bu son derece büyük katkısı bugün Batı tarafından da kabul edilmektedir². Ancak bu gelişmede, Linant De Bellefonds'un da ifade ettiği gibi en önemli katkı İslâm Hukukunun olmuştur ve olmaya da devam edecektir³.

İşte bu sebeptendir ki, özellikle ondokuzuncu asrın sonlarına doğru Batı ülkeleri hukuk fakültelerinde İslâm Hukuku kürsüleri kurarak, bu sahada yetkili mütehasısların yetiştirilmesine ve ilmî araştırmaların yapılmasına çalışmışlardır. Onların bu konuda başarıya ulaştıklarını

1 Bu konuda bkz.: G.H. Bousquet, *Le Mystère de la Formation et des origines du Fiqh*, in *Revue Algérienne, Tunisienne et Marocaine de Législation et de Jurisprudence*, LXIII, 1948 s. 66-81.

2 Bkz. R. Mantran *L'expansion Musulman* (VII'e XIe siècles), s. 310.

3 Y. Linant De Bellefonds, *Traité de Droit Musulman Comparé*, Paris 1967, s. 17: "De la civilisation Islamique, à laquelle l'humanité a été redevable d'une part si importante de son progrès, le droit a constitué et constitue encore l'élément le plus constant et le plus caractéristique."

söylemek mümkündür; çünkü bu ülkelerde yapılmış olan ve yapılmakta bulunan yüzlerce tez bu gerçeği kanıtlamaktadır. Yine yeri gelmişken belirtmek gerekir ki, 1936 yılında Lahey'de toplanan beynelmil mukayeseli hukuk kongresinde İslâm hukûkunun mukayeseli hukuk olarak incelenmesine karar verilmiştir.

Ancak İslâm ülkeleri arasında yer alan Türkiye'nin, İslâm Hukuku çalışmalarına gereken önemi verdiği söylenemez. Türkiye'deki hukuk fakültelerinde İslâm Hukukuna genellikle fonksiyonunu yitirmiş bir hukuk olarak bakılmakta ve dolayısıyla sadece hukuk tarihi açısından sathî olarak üzerinde durulmaktadır. Yeterince eleman bulunmadığından İlahiyat Fakültelerinde de İslâm Hukuku çalışmaları gereken düzeye ulaşamamaktadır.

1981 yılında kurulan Yüksek Öğretim Kurulu'nun, İslâm Hukukunun ana bilim dalı olarak hukuk fakültelerinde okutulmasına karar vermesi sevindirici bir husustur. Ancak sadece karar almak yeterli değildir; bu anabilim dalının arzu edilen seviyeye ulaşabilmesi için, gerekli olan imkanların da tanınması şarttır. Aksi halde, ne kadar övgüye layık olursa olsun, alınan kararların hiç bir yararı olamayacağı meydandadır.

İslâm Hukuku kendine has metodları bulunan *sui generis* bir hukuktur. Onu anlayabilmek, Arap diline vukufiyetten başka birçok islâmî ilmin de iyi bir şekilde bilinmesini gerektirir. Ancak bu takdirde İslâm Hukuku doğru anlaşılmuş olur; yoksa gerekli bilgilere sahip olmayan kimselerin yaptıkları sathî araştırmalarla isabetli sonuçlara ulaşamayacağı aşikârdır.

İslâm Hukukunun en önemli özelliklerinden biri, kazuistik olması, yani küllî kâideler vazetmekten çok, meseleler üzerinde durmasıdır. Gerçekten de İslâm Hukukçuları çeşitli meseleleri inceleyen umumiyetle küllî kâideler vazetmeyip meseleler üzerinde durmuşlardır; ancak, bundan, birçok araştırmacının yaptığı gibi İslâm Hukukunda küllî kâidelerin mevcut olmadığı görüşüne varmak yanlıştır. Çünkü, hernekadar vazetmemiş de olsalar küllî kâideler onların zihinlerinde mevcut bulunuyordu. Aksi halde çeşitli meselelerle ilgili verdikleri hükümler arasındaki tutarlılığı açıklamak imkansız olurdu. Onların çeşitli meseleler hakkındaki görüşlerinden hareket ederek küllî kâidelere ulaşmak mümkündür. Nitekim ondokuzuncu asrın ikinci yarısından itibaren İslâm âleminde bu yolda çalışmaların yapıldığını görüyoruz. Mecelle ve Kadri Paşa'nın "Murşidu'l-Hayrân" adlı eseri buna örnek teşkil etmektedir. Bilhassa Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra çeşitli

İslâm ülkelerinde Batı kanunlarının ittihaz edilmesi üzerine, İslâm Hukuku tatbikattan kaldırılmıştır. Bugün, bildiğimiz kadarıyla Suudi Arabistan dışında hiç bir İslâm ülkesinde İslâm Hukuku fiilen tatbik olunmamaktadır. Ancak yeri gelmişken belirtmek gerekir ki Batı kanunlarının, ülke şartları dikkate alınmadan aynen kabul edilmesi birçok güçlüğü beraberinde getirmiştir. Kanaatimizce, Batı kanunlarını aynen tercüme edip alacağımız yerde kendi toplumumuzun şartlarını dikkate alarak kanunlarımızı bizzat kendimizin hazırlaması daha yerinde olurdu.

İslâm Hukukuna dair bugün elimizde birçok kaynak eser mevcuttur. Ancak bunlardan yararlanabilmek için İslâm Hukuku mütehassısı olmak gerekir. Bu bakımdan İslâm Hukukunu, bu konuda mütehassis olmayan hukukçuların anlayabilecekleri bir şekilde sunmak içab eder. Meselenin önemini kavrayan asrımız İslâm Hukukçuları çalışmalarını bu yönde sürdürmektedirler. İşte tanıtmasını yapacağımız merhum A. Kadir Üdeh'in "Et-Teşrî'u'l-Cinâ'î el-İslâmî" adlı dev eseri bunlardan biridir. Udeh, bu eserinde İslâm Hukukunu, modern ceza hukukunun sistematîğini esas alarak yazmıştır. Eser iki büyük ciltten oluşmaktadır. Batı sistematîğine uyularak, eserin ilk cildi genel kısma (parte generale), ikinci cildi ise hususî kısma (parte speciale) ayrılmıştır. İlk cilt, İslâm Hukukunun özelliklerine dair uzun bir girişten sonra iki ana bölüme ayrılır: Suç ve ceza. İlk bölümde; suçun tarifi, neveleri bakımından suçların taksimi, maddî unsur (teşebbüs, iştirak), manevî unsur (kusurluluk, kast, taksir, ceza ehliyeti, kusurluluğu kaldıran sebepler vb. konular) ele alınmıştır. İkinci bölüm, ceza ve ceza ile ilgili konulara ayrılmıştır. İkinci cilt ise, hususî kısma, yani tek tek suçların incelenmesine tahsis edilmiştir. Yazar, konuları dört mezhebin ana kaynaklarına göre inceledikten sonra Batı hukuku ile de mukayeselerde bulunmuştur. Kısacası eser, tüm hukukçuların istifade edeceği kaynak bir eserdir. Bu bakımdan Arapça bilmeyenlerin ondan istifade etmelerini sağlamak için eserin tercüme edilmesi son derece yararlı bir hizmet olacaktır.

Bildiğimiz kadarıyla eser şimdiye kadar, Türkçe dışında hiç bir dile tercüme edilmiş değildir. Eseri dilimize "İslâm Ceza Hukuku ve Beşerî Hukuk" adı altında Âkif Nuri müstear ismini kullanan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden, İslâm Felsefesi anabilim dalı başkanı Yrd. Doç. Dr. Bekir Karlığa aktarmıştır. Eser dört cilt halinde İhya yayınları arasında çıkmıştır.

Daha önce, merhum Üdeh'in eserini Batı ceza hukukunun sistematîğini esas alarak kaleme aldığını söylemiştik. Bu yüzden eseri

tercüme edenin Batı Ceza Hukukunu çok iyi bilmesi gerekir. Aksi halde, Arap dilini ne kadar iyi bilirse bilsin, hatalara ve gülünç durumlara düşmekten kurtulamıyacağı açıktır

Sayın Karlığa'nın ceza hukukundan hiç anlamadığı yaptığı tercümeden derhal anlaşılacaktır. Buna rağmen böyle bir eseri tercümeyle kalkışmış olması son derece hayreti mucip bir husustur. Belki de Sayın Karlığa tercümesi ile eseri tamamen tahrif ettiğinin farkında değildir. İşte, onu ve onun durumunda bulunan mütercimleri uyarmak ve bir daha aynı hataları işleyerek gülünç durumlara düşmelerini önlemek amacıyla, bu tenkidi yazmayı Türkiyemizdeki ilim hayatının geleceği bakımından gerekli görmekteyiz.

Şimdi Sayın Karlığa'nın eseri nasıl tahrif ettiğini göstermek için tenkidimize başlayabiliriz. Tercümedeki hata ve eksikleri üç bölüme ayırarak inceleyeceğiz:

I- Batı Ceza Hukuku ve İslâm Ceza Hukuku İstilahlarını Bilmemekten Kaynaklanan Hatalar.

II- "Contre-sens" Yani Arapça Cümleleri Tamamen Ters Anlamanın Yol Açtığı Hatalar.

III- Türkçe İfade Hataları.

I- Batı Ceza Hukuku ve İslâm Ceza Hukuku İstilahlarını Bilmemekten Kaynaklanan Hatalar.

Ceza Hukuku konusunda en ufak bir bilgisi olmadığı için mütercim eserde geçen hemen tüm istilahları yanlış tercüme etmiştir. Meselâ, c.I, s. 87 (Terc. c.I, s. 137). deki "الجرمة الإيجابية" başlığını "Objektif Suç", "الجرمة السلبية" başlığını, "Subjektif Suç", "الجرمة الايجابية تقع" başlığını ise, "Objektif Suç Subjektif Yollarla Meydana Gelir" şeklinde tercüme etmiştir ki, bu ifadelerin hukuk ilminde hiç bir anlamı yoktur. Söz konusu istilahların yabancı dillerdeki ve türkçemizdeki karşılıkları şöyledir: "*i reati di commissione- les délits de commission- Begehungsdelikte- icraî suçlar veya icra suçları*"; "*i reati di ommissione- les délits d'omission-ihmalî suçlar veya ihmal suçları*"; "*i reati di commissione mediante ommissione-les délits de commission par ommission- ihmal suretiyle icra suçları.*"

c.I, s. 67 (c. I, s. 108)'de geçen ve "Çocuk düşürme" anlamına gelen "الإجهااد" terimini "Sindirme" şeklinde tercüme etmesi son derece düşündürücüdür.

Yine mütercim, c. I, s. 74-76. (Terc. c I., s. 117-120'de geçen ve "Disiplin Suçları" veya "Disiplini Gerektiren Suçlar" şeklinde tercüme edilmesi gereken "الجرائم الأدبية" terimini "Uslandırıcı Mahiyette Suçlar" şeklinde çevirebilmiştir! Cezanın ıslah edici özelliği olduğu biliniyorsa da suçun uslandırıcı özelliğe sahip olduğu şimdiye kadar hiç duyulmamıştır.

c.I, s. 343 (Terc. c.I, s. 601)'de "الشروع في الجريمة" başlığını "Suça Başlangıç" olarak tercüme edeceği yerde "Suça Teşebbüs" şeklinde tercüme etmesi gerekirdi.

c. I, s. 371. (Terc. c.I,s. 648)'de geçen "هل يكون الأشتراك بعمل سلبى" şeklindeki başlığı mütercim, "İştirak Subjektif bir Hareketle Olabilir mi?" olarak çevirmiştir. Oysa şöyle çevirebilirdi: "İştirak, İhmali (Selbî) Bir Hareket ile de Olur mu?".

c.I, s. 380 (terc. c.I, s. 661)'de "الركن الأدبي" başlığını, mütercim "Suçun Edcî Dayanağı" şeklinde tercüme etmiştir. Halbuki "Suçun Manevî Unsuru" şeklinde çevrilmesi icab ederdi.

c.I, s. 465 (Terc. c.I, s. 784)'de, mütercim "Şartların Eşitliği veya Muadeleti Teorisi"ni, "Denkleştirme Teorisi" şeklinde tercüme etmiştir. Yine bir sayfa ilerde "Uygun Sebep Teorisi- La théorie de la causalité adéquate"ni, "Şartlara Uygun Gelen Sebebiyet Görüşü" şeklinde yanlış çevirmiştir.

Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Ancak okuyucuyu sıkmamak için bu kadarıyla iktifa ediyoruz. Yukarıda birkaçına işaret ettiğimiz hatalar, mütercimin Batı Hukuku terimlerini bilmediğini ve bu yüzden de eseri nasıl tahrif ettiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ancak daha da üzücü olan, mütercimin İslâm Hukuku terimlerini de tahrif etmiş olmasıdır. Kanaatimizce en çok kınanması gereken husus da bu olmalıdır: Çünkü mütercim, geçmiş âlimlerimizin bize doğru olarak ulaştırdıkları terimleri tahrif etmektedir. Bunun doğuracağı mahzurlar ise meydandadır.

Bu hataların bir kaçı üzerinde durarak bu bölüme son vermek istiyoruz.

c.II, s. 206 (Terc. c. III, s. 30): İslâm Hukukunda başa ve yüze yapılan ve onbir kısma ayrılan yaralamalara “Şicâc”, baş ve yüz dışında vücudun her hangi bir yerinde meydana getirilen yaralamalara ise “Cirrâha” dendiği halde mütercim, bu tabirleri “Şücac” ve “Cerrâha” olarak ifade etmiştir. Yine “Şicâc”ın kısımlarından olan ve “ed-Dâmia”, “ed-Dâmiye”, “el-Milta”, “el-Mûdiha”, “el-Munakkile” olarak adlandırılan yaralamaları ise sırasıyla şöyle ifade etmektedir: “Dâima”, “Damia”, “Mültat”, “Muvaddaha”, “Munkile”.

Bilhassa, “Simhâk” adlı zarı yırtıp kemiği meydana çıkaran bir yaralama şekli olan “Mûdiha” terimi eserde çok sık geçmektedir. İslâm Hukukunda ise “Muvaddaha” adlı bir yaralama şekli yoktur.

Yine mütercim eserde çok sık geçen “Erş” terimini sürekli olarak “Yarı Diyet” şeklinde ifade etmiştir. Gerçi erşin yarı diyete tekabül ettiği durumlar yok değildir, ama yarından az veya fazla olduğu durumlar da mevcuttur. Bu bakımdan erş kelimesini mutlak olarak yarı diyet şeklinde ifade etmek yanlıştır. Ashında erş terimini aynen muhafaza etmek daha doğrudur; çünkü bu terim hukuk litratüründe kullanılan bir tabirdir.

II- “Contre-sens” Yani Arapça Cümleleri Tamamen Ters Anlamanın Yol Açtığı Hatalar.

Maalesef mütercimin Arapça bakımından da yetersiz olduğunu müşahade ediyoruz. Çünkü işlemiş olduğu hataları başka türlü izah etmek mümkün değildir. Tercüme ters anlamalarla doludur. Ancak, okuyucuyu sıkmamak için, önemli gördüklerimizin üzerinde durarak mütercimin eseri nasıl tahrif ettiğini göstermeye çalışacağız.

1. Metin! (c.I,s. 67.):

“ويختلف معنى الجنابة الاصطلاحى في القانون المصرى عنه في الشريعة، ففي القانون المصرى يعتبر الفعل جنابة إذا كان معاقباً عليه بالإعدام أو الأشغال الشاقة المؤبدة أو الأشغال الشاقة المؤقتة أو السجن، طبقاً للمادة العاشرة من قانون العقوبات المصرى، فإذا كانت عقوبة الفعل حبساً يزيد على أسبوع، أو غرامة تزيد على مائة قرش، فالفعل جنحة، فان لم يزد الحبس على أسبوع، أو الغرامة عن مائة قرش، فالفعل مخالفة، طبقاً للمادتين ١٢٠١١ من قانون العقوبات المصرى.”

Tercüme (c. I, s. 107):

“Mısır ceza hukukunda cinâyet teriminin manası İslâm Hukukundakinden farklı olarak kabul edilir. Mısır ceza hukukuna göre bir fiilin cinayet olabilmesi için onu işleyenin idamla yahut ağır ceza ile müebbet olarak cezalandırılması, yahut muvakkaten (belirli bir süre için) hapsedilmesi kastolunmaktadır. Mısır cezâ kanununun onuncu maddesi aynen şöyledir: Bir fiilin bir haftadan fazla hapisle cezalandırılması veya yüz kuruştan fazla bir para cezasına çarptırılması halinde işlenen bir fiil cinayettir. Ama eğer hapis cezası bir haftadan fazla olmazsa ve verilen para cezası da yüz kuruşu geçmezse burada işlenen suç kanuna muhalefettir. Mısır ceza kanununun 11. 12. maddesi de aynen bu şekildedir. Ve verilen cezanın maddelere uygun olması gerekir.”

Metnin doğru tercümesi şöyledir: “Mısır ceza hukukunda “Cinâyet” teriminin anlamı İslâm Hukukundaki anlamından farklıdır. Mısır ceza hukukunda, ceza kanununun onuncu maddesine göre, fiil, ya idam cezası ya müebbet ağır hapis cezası ya muvakkat ağır hapis cezası yada hapis cezası ile cezalandırılıyorsa, cinâyet kabul edilir. Mısır ceza kanununun 11. 12. maddelerine göre ise, fiilin cezası bir haftayı geçen hapis cezası veya, yüz kuruşu aşan para cezası ise, fiil “Cunha”; hapis cezası bir haftayı, para cezası ise yüz kuruşu aşmıyorsa, fiil “Kabahat”tır.”

2. Metin (c.I,s. 342):

« يتوفر الركن المادى للجريمة باتيان الفعل المحظور سواء كانت الجريمة إيجابية أو سلبية، وقد يتم الجانى الفعل فتعتبر الجريمة تامة كمن سرق متاعا من آخر وخرج به من الحرز، وقد لا يتم الجانى الفعل فتعتبر الجريمة غير تامة كمن يضبط قبل الخروج بالمسروقات من الحرز أو بعد دخوله مباشرة، وهذا مانسمية اليوم في اصطلاحنا القانونى با'شروع فى الجريمة .»

Tercüme (c. I, s. 598-599):

Suçun maddî dayanağı yasaklanan fiilin işlenmesi ile oluşmuş olur. Suç ister objektif olsun ister subjektif netice değişmez. Suçlu suçu tam olarak işlerse suç bütün unsurlarıyla beraber işlenmiş olur. Birisinin bir başkasının eşyasını çalması gibi. Bazı hallerde de suçlu tam olarak yapmaz. O zaman suç eksik olur. Çalınan malların saklandığı yerden çıkarıl-

masından önce tutulması veya götürülmesinden sonra zabtedilmesi gibi. İşte biz bugünkü kanunî ıslahımızda tam olarak işlenmemiş suçlara, suça başlangıç adını veriyoruz.”

Görüldüğü gibi mütercim hukukî terimleri bilmediğinden metni yanlış tercüme etmekten kurtulamamıştır. Metnin doğru tercümesi şöyledir:

“Suçun maddî unsuru, işlenen suç ister icrâi isterse ihmâlî olsun yasak fiilin işlenmesi ile tamamlanmış (oluşmuş) olur. Suçlu bazan fiili tamamlar. Bu takdirde işlenen suç, başkasından bir mal çalıp onu dışarı çıkaran kimsenin durumunda olduğu gibi tam sayılır. Fakat bazan da suçlu fiili tamamlamaz; bu takdirde ise çalmak için içeri girdiği yerdeki eşyaları dışarı çıkarmadan önce veya içeri girdikten hemen sonra yakalanan kimsenin durumunda olduğu gibi işlenen suç, tamamlanmamış nakıs sayılır. Biz bugünkü hukuk terminolojimizde bu gibi tamamlanmamış suça “Suça Teşebbüs” diyoruz”.

3. Metin (c. I, s. 382):

« ومن يعرف شيئاً قليلاً عن الشريعة الإسلامية يستطيع ان يقول وهو آمن من الخطأ، إن كل هذه المبادئ الحديثة التي لم تعرفها القوانين الوضعية إلا في القرن التاسع عشر وقرن العشرين، قد عرفتھا الشريعة من يوم وجودھا وإنما من المبادئ الأساسية التي تقوم علیھا الشريعة. »

Tercüme (c. I, s. 664):

“İslâm hukuku hakkında az da olsa birşey bilenler onun her türlü hatalardan uzak olduğunu gayet rahat bir şekilde söyleyebilirler. Çünkü beşerî hukukun ancak 19. ve 20. yüzyıllarda tanıdığı ve benimsediği modern prensiplerden hepsini İslâm hukuku daha ilk günden getirmiş ve onu dayandığı temel esaslardan biri olarak koymuştur.”

Mütercimin bu denli basit bir cümleyi yanlış çevirmiş olması son derece düşündürücü bir husustur. Metnin doğru tercümesi şöyledir:

“İslâm Hukuku hakkında birazcık bilgisi olan kimse, hatadan emin olarak, beşerî kanunların ancak 19. ve 20. asırlarda tanıdığı ve benimsediği modern kaideleri, İslâm Hukukunun varolduğu gündenberi bildiğini ve onların İslâm Hukukunun dayandığı temel kaidelerden olduğunu söyleyebilir.”

4. Metin (c. I, s. 383):

«وليس للقضاة في الشريعة الاسلامية أى شئ من الحرية في إختيار العقوبة أو تقديرها في جرائم الحدود والقصاص، أمافي التعازير فلهم حرية مقيدة لهم أن يختاروا العقوبة من بين عقوبات معينة، ولهم أن يقدروا كمية العقوبة إن كانت ذات حدين بما يتناسب مع ظروف الجريمةو المجرم، ولكن ليس لهم أن يعاقبوا بعقوبة لم يقررها أولو الأمر، ولا أن يرتفعوا بالعقوبة أو ينزلوا بها عن الحدود التي وضعها أو يضعها أولو الأمر.»

Tercüme (s. 665):

“Tazir cezasını gerektiren suçlarda ise hürriyetleri sınırlıdır. Ancak belirli cezalar arasından bir cezayı seçme yetkisine haizdirler. Söz konusu cezanın miktarı az veya çok olmak üzere tayin edilmişse, bu tayin edilen miktarı takdir edebilirler. Onu da suçun ve suçlunun durumunu gözönünde bulundurarak ayarlarlar. Ama yöneticilerin koydukları bir cezayı verme yetkileri yoktur. Allahın veya mümin olan ülülemin koyduğu hükümlerden hiçbirisini affetme hakları mevcut değildir.”

Metnin doğru tercümesi şöyledir:

“Ta’zîr cezasını gerektiren suçlarda ise sınırlı bir hürriyete sahip bulunmaktadır: Belirli cezalar arasından ceza seçme, ceza iki şıklı ise, suçun ve suçlunun durumlarına uygun düşecek şekilde cezanın miktarını takdir etme hakkına sahiptirler. Ancak, ne ulülemin tesbit etmediği bir cezayı vermeğe ne de ulülemin koyduğu ya da koyacağı miktarlardan fazla veya az ceza takdir etmeğe yetkileri yoktur.”

5. Metin (c.I.s. 1465):

«وقد أخذ على هذه النظرية أنها تقوم على المفاضلة بين العوامل التي تؤدي لإحداث النتيجة...»

Tercüme (c. I, s, 786)

“Bu görüş neticeyi meydana getiren faktörler arasında kuvvet ve zaaf açısından bir farklılık esasına dayanmaktadır.”

Mütercim metinde geçen ve “eleştirildi, kınandı anlamına gelen” „أخذ على“, ibaresini anlayamadığı için cümleyi yanlış tercüme etmiştir. Metnin doğru tercümesi şöyledir:

“Bu nazariye neticeyi meydana getiren amillerin hangisinin daha etkili olduğu esasına dayandığı için eleştirilmiştir.”

6. Metin (c. I, s. 466):

«قد أخذ على نظرية التعادل أنها تحمل الحائى النتيجة رغم إنقطاع فعله بفعل
آخر أدى دون شك لحدوث النتيجة...»

Tercüme (c. I, s. 788):

“Bu teori benimsenince suçlunun fiili başka bir fiil tarafından inkitaa uğrasa ve bu neticenin meydana gelmesine tesir etse yine de sorumlu kabul edilmez. Bu görüş, sebeplerin süresiz olarak uzanıp devamını kabul etmekte ve suçluyu netice meydana gelmezden önce inkitaa uğrayan kendi fiilinden dolayı ortaya çıkmış bulunan fiillerden sorumlu kabul etmektedir.”

Mütercim yine burada da “أخذ على” ibaresini anlayamadığı için hataya düşmekten kurtulamamıştır. Oysa metni şöyle tercüme edebilirdi:

“Kendi fiili, neticenin meydana gelmesine kesin olarak yol açan başka bir fiil ile etkisiz hale getirilmiş olmasına rağmen, suçluyu neticeden sorumlu tuttuğu... için şartların eşitliği nazariyesi de eleştirilmiştir.”

7. Metin (c. II, s. 206):

«يقصد بالشجاج جراح الرأس والوجه خاصة. أما جراح الجسم فيما عدا
الرأس والوجه فتسمى جراحاً وتسمية جراح الجسم بالشجاج غلط، لأن العرب
تفصل بين الشجة وبين مطلق الجراحة، فتسمى ما كان في الرأس والوجه شجة
وتسمى ما كان في سائر البدن جراحة.»

Tercüme (c. 3, s. 30):

“Eli ve yüzü paralama:

İslâm Hukukunda el ve yüz paralamaya “şücac” adı verilir. El ve yüzün dışındaki uzuvlarda meydana getirilen yaralamalara da “cürrah”

adı verilir. Bedende meydana gelen yaralamalara “şücac” isminin verilmesi galattır. Çünkü araplar, ele ve yüze yapılan paralamayı “şecce” tabiriyle ifade ederken bedenın diğer kısmında vukubulan yaralamalara “cerrağa” adını verirler.”

Mütercimın cıddıyette ne denli uzak olduğunu göstermesi bakımından bu pasaj üzerinde önemle durulması gerekir. Öncelikle metnin doğru tercümesini verelim:

“111. Kısım: Baş ve Yüzde yapılan yaralamalar:

“Şicâc” terimiyle özel olarak sadece başta ve yüzde yapılan yaralamalar kastedilir. Baş ve yüz dışında vücutta yapılan yaralamalara ise “Cırâh” denilir. O halde vücutta yapılmış olan yaralamaların “Şicâc” olarak adlandırılması yanlıştır. Çünkü araplar “Şecce” ile “Cırâha” arasında bir ayırım yapmakta ve dolayısıyla başta ve yüzde meydana gelen yaralamaları “Şecce”, vücudun diğer kısımlarında yapılan yaralamaları da “Cırâha” olarak adlandırmaktadırlar.”

Görüldüğü gibi, mütercim burada da ıstılahları yanlıştır aktarmaktadır. Şayet lugata veya merhum Ömer Nasuhi Bilmen hocanın İstılahat-ı Fıkhiyye Kamusuna -lütfedip- bir gözetme zahmetine katlanmış olsaydı, bu tür hatalara düşmekten kurtulurdu. Ancak üzücü olan son derece basit de olsa mütercimın tercüme ettiğı metnin ne anlama geldiğini anlamaktan aciz oluşudur. Diğer taraftan mütercimın metindeki “Er-re’s” kelimesine “El” manası vermesi nasıl izah edilebilir? Ben susmayı tercih ediyorum!

8. Metin (c. II, s. 261):

« وقد بینا من قبل أن الشافعی وأحمد یقولان بشبه العمد فما دون النفس . »

Tercüme (c. III, s. 100):

“Yukarıda İmam Şafii ve Ahmed İbn Hanbel’in candan aşığıya tecavüzde kasta benzer fiille ilgili görüşlerini belirtmiştik.”

Metnin doğru tercümesi şöyledir:

“Daha önce İmam Şafii ile İmam Ahmed’in kaskın aşılması (şib-hu’l-amd) halinin, ölüme yol açmayan müessir fiil durumlarında da mevcut olduğu görüşünü kabul ettiklerini açıklamıştik.”

9. Metin (c. II, s. 261):

« والأرّش على نوعين : أرّش مقدر وأرّش غير مقدر، فالأول هو ما حدد الشارع مقداره كأرّش اليد والرجل، والثاني هو ما لم يرد فيه نص وترك للقاضي تقديره ويسمى هذا النوع من الأرّش حكومة. »

Tercüme (c. III, s. 100):

Yarı diyet iki türlüdür: a) Belirlenen yarı diyet b) Belirlenmemiş olan yarı diyet:

Birincisinin miktarını şariati gönderen şari tayin etmiştir. El ve ayağın yarı diyeti gibi. İkincisinde şari hiçbir hüküm bildirmemiş ve takdiri hakime bırakmıştır. Bu tür yarı diyete hükümeti adı verilir.”

Metnin doğru tercümesi şöyledir:

“Erş, belirlenmiş ve belirlenmemiş olmak üzere iki kısımdır. Birincisi el ve ayağın erşinde olduğu gibi, kanun koyucunun (Şâri) miktarını tayin ettiği erştir. İkincisi ise, hakkında nass varid olmayan ve dolayısıyla takdiri hakime bırakılan erştir. Bu tür erş “Hükûme” olarak adlandırılır.”

Burada da mütercimim hataya düşmesine sebep, istilahları bilmemesidir Şâri kelimesini, -asında hiç gerekmediği halde belki de cünle daha açık olsun diye “Şariati gönderen şari” olarak tercüme etmiştir. Ancak şurasını belirlemek gerekir ki, erşle ilgili mevzuatın kaynağı bizzat Hz. Peygamberdir ve şariati gönderen de Hz. Peygamber değil Allah'tır.

10. Metin (c. I, s. 76):

« والأصل في الشريعة أن الأموال والنفوس معصومة، وكل فعل ضار بالإنسان أو بماله مضمون على فاعله إذا لم يكن له حق فيه، والضمان إما عقوبة جنائية إذا كان الفعل الضار معاقبة عليه، وإما تعويض مالي إذا لم يكن الفعل الضار معاقبة عليه، وإذا كان الفعل معاقبا عليه فهو جريمة، أما إذا لم يكن معاقبا عليه فلا يعتبر جريمة، ولا يسمى بهذا الاسم، وإنما هو فعل ضار. »

Tecüme (c. I, s. 120):

“İslâm hukukunda temel esas, mal ve can emniyetinin korunmasıdır. Mal ve can masumdur. Gerek insana gerekse insanın malına yapılan her zarar fiili onu yapana eğer haklı değilse ödetilir. Tazminat ya sulh veya ceza yoluyla olacaktır. Eğer işlenen suç ve verilen zarar cezayı gerektiriyorsa ceza verilir.

Ama suç cezayı gerektirmeyecek türden bir fiil ise mâli taviz ile cezalandırılır. Eğer işlenen fiil takibat konusu oluyorsa suçtur, takibat olmuyorsa suç değildir. O takdirde sadece zararlı fiil olarak ifade edilir.

Metnin doğru tercümesi şöyledir:

“İslâm Hukukunda esas, malların ve canların korunma altında olmasıdır. İnsana ve onun malına zarar veren her türlü haksız fiil, onu işleyen kimseye tazmin ettirilir. Tazmin; haksız fiil cezâyı gerektiriyorsa cezadan, cezâyı gerektirmiyorsa mâli cezâdan ibarettir. Eğer fiil cezalandırılıyorsa suçtur. Cezalandırılmıyorsa suç olarak kabul edilmez ve dolayısıyla suç olarak da adlandırılmaz. O bu durumda bir haksız fiil oluşturmaktadır.”

11. Metin (c. I, s. 72):

«ويصطلح شراح القانون المصرى على تسمية الفعل الضار بالجريمة المدنية،
واكن هذا الاصطلاح لا يكاد يستعمل في دور المحاكم، وهو قاصر على الكتب
الفقهية.»

Tercüme (c. I, s. 123):

“Mısır hukukçuları zararlı fiili, medeni suçlar olarak deyimlendirmektedirler. Bu deyim bütün mahkemelerde kullanılmaktadır. Ancak bu ifade fıkıh kitaplarında yoktur.”

Metnin doğru tercümesi şöyledir:

“Mısır (ceza) kanununun şarihleri haksız fiil yerine medenî suç terimini kullanmaktadırlar. Ancak bu terim mahkeme salonlarında adeta kullanılmaz hale gelmiş olup sadece hukuk kitaplarına münhasır bir tabirdir.”

III- Türkçe İfade Hataları

Türkçe bakımından da mütercimın gereken itınayı göstermediği derhal göze çarpmaktadır. Eser baştan sona ifade bozukluklarıyla

doludur. Ancak biz okuyucuyu sıkmamak için birkaç örnek vermekle yetineceğiz

Mesela, c. II, s. 280'de baş ve yüze yapılan yaralamaların erşi ile ilgili bölümü tercüme ederken, sık sık "paralama" ifadesine yer vermektedir ki, bu tabir umumiyetle yırtıcı hayvanlar için kullanılır.

Yine eserde sık sık geçen "الجناية على مادون النفس" ibaresini "Candan aşağıya kasıtlı olarak tecavüz" şeklinde tercüme etmiştir. Oysa "Ölüme yol açmayan müessir fiil" şeklinde tercüme etseydi daha yerinde olurdu.

c. I, s. 656 (القتل مع الصلب) ibaresini, "öldürme ve aşırma" şeklinde yanlış tercüme etmiştir. Salb (çarmıha germe) yoluyla ölüm cezası olarak tercüme edilebilirdi. Ancak burada bizi ilgilendiren mütercimim hukukî bir eserde aşırma tabirini kullanmış olabilmektedir!

c. I, s. (Terc. c. I, s. 788)'de şöyle bir ifadeye yer vermektedir:

"Bu görüş denkleştirme teorisinin eksiklerini tedavi etmek için ortaya çıkmıştır". Şimdiye kadar teorilerin eksikliklerinin tedavi edildiği dilimizde duyulmuş değildir. Oysa mütercim şöyle diyebilirdi: "Bu nazariye, şartların eşitliği nazariyesinin eksikliklerini giderme amacıyla ileri sürülmüştür."

SONUÇ

Sonuç olarak şunu söylemek gerekir ki, tercüme aşını aksettirmekten çok uzak bulunmaktadır. Bu bakımdan eserin türk diline kazandırılması için yeniden tercüme edilmesi gerekmektedir.

Bir daha aynı durumlara düşülmemesi için bilhassa yayınevlerine büyük bir görev düşmektedir. Öncelikle tercüme eserleri kontrole tabi tutmaları ve onları ancak kontrolden sonra yayınlamaları İslâmî Türk Kültürünün geleceği bakımından kaçınılmaz bir görevdir.

Müstear isim kullanarak mes'uliyetten kurtulabileceği zehabına kapılan mütercim şunu bilsin ki, mes'uliyetten kurtulmak mümkün değildir: İnsanları aldatmaya muvaffak olsa bile, Allah'ı aldatamayacaktır.

İslâm Felsefesi-Kelam Anabilim Dalı Başkanı Sayın Bekir Karlı-ğa'nın, şimdilik çalışmalarını Tefsir sahasına kaydıracağını görüyoruz.

Daha önce, sayın Karlığa'nın, merhum Seyyid Kutub'un tefsirinin tercümesi münasebetiyle bir Kur'ân âyetinin manasını tahrif ettiğine şahit olmuştuk. Söz konusu tefsirde eş-Şuarâ sûresinin 197. âyeti şöyle tercüme edilmiştir: "İsrail oğulları bilginlerinin bunu bilmeye bir delilleri yok muydu?" Oysa şöyle tercüme edilmesi gerekirdi: "İsrail oğulları bilginlerinin bunu bilmiş olması, onlar için bir delil teşkil etmez mi?"

Temennimiz odur ki, çalakalem tercüme yapan bu zat, giriştiği işin mes'uliyetini müdrik olsun ve bundan böyle, İslâmî Türk Kültürünü tahrifine katkıda bulunmamak için, çalışmalarını ilmi ciddiyete yarasır bir şekilde sürdürsün!